

KANSAINVÄLINEN VERONKIERTO KUKOISTAA

On varsin yleisesti tiedossa, että veroparatiiseja, ulkomaisia pankkitilejä ja erilaisia omistajuusjärjestelyitä hyödynnetään verojen välttelyssä ja suoranaisissa veropetoksissa. Koska kyse on määritelmällisesti enemmän tai vähemmän salatusta toiminnasta, sen laajuudesta ei ole olemassa tarkkaa mittaria. Kalifornian yliopiston (Berkeleyn kampuksen) apulaisprofessori Gabriel Zucman on tiiviissä mutta ansiokkaassa pikku kirjassaan sekä pyrkinyt arvioimaan näiden verottajalta piilotettujen omaisuuksien kokonaismäärää että selvitetty mahdollisuuksia niiden saamiseksi verotuksen piiriin.

Zucman arvioi, että veroparatiiseihin piilotettuja varoja on noin 8 prosenttia maailman finanssivarallisuudesta. Arvio perustuu maailman maiden pääomata-seiden vertailuun ja niissä ilmeneviin epäjohtonmukaisuuksiin. Maapallon saatavien ja velkojen tulisi summautua samoihin lukuihin: kuitenkin velkoja on enemmän kuin saatavia, mikä viittaa siihen, että saatavien omistajat eivät ole asianmukaisesti ilmoittaneet omistukseensa virallisille tahoille.

Yleisesti ajatellaan, että verojen kiertäminen ja omaisuuden piilottaminen ovat erityisesti kehitysmaiden ongelmia. Toistaiseksi kuitenkin merkittävin osa verottajalta piilotettua rahaa on peräisin Euroopasta. Toisaalta suhteessa bruttokansantuotteeseen esimerkiksi Afrikan ja Lähi-idän maiden osalta piilotettujen varojen määrä on varsin mittava. Kun lisäksi otetaan huomioon köyhimpien kehitysmaiden erityisen kipeä verotulojen tarve, ongelma on niiden osaltakin varsin merkittävä. Kehittyvien talouksien osuus varoista, kuten koko maailman kansantulostakin, on myös jyrkässä nousussa.

Varojen todellisten omistajien piilottamiseksi perustetut postilaatikkoyritykset on usein rekisteröity Neitsytsaarille, Cayman-saarille, Bermudalle ja muihin usein muulta tuotannoltaan vähäisiin veroparatiisimaihin. Varakkaat ja kehittyneet maat Sveitsi ja Luxemburg ovat kuitenkin keskeisessä roolissa verojen välttelyn mahdollistamisessa, vaikka varainsiirtojen ja omistusten piilottamisen ketjuun liittyy myös muita maita. Itse asiassa postilaatikkoyritysten perustaminen hoidetaan usein Sveitsistä käsin.

Sveitsin pankkisektorin rooli ketjussa on ottaa vastaan sijoitettavat varat ja pitää tiedot todellisista omistajista salaisina, jolloin niistä ei mene tietoa heidän kotimaansa veroviranomaisille. Suurin osa varoista sijoitetaan eteenpäin kansainvälisille markkinoille, mutta sveitsiläiset pankit toimivat tässä prosessissa keskeisenä lenkinä. Luxemburg taas on sijoitusrahastojen kotimaa, johon varat usein Sveitsistä siirretään. Luxemburgissa rahaston tuotto ei ole verotettua, ja kansainvälisten verosopimusten perusteella esimerkiksi rahastojen Yhdysvaltoihin tekemistä sijoituksistakaan ei makseta veroa paikallisesti.

Veroparatiisitoiminnan hyödyt itse paratiisimaiden keskivertokansalaisillekin ovat rajallisia. Esimerkiksi Luxemburgin

talous on kahtiajakautunut: toisaalta puolet väestöstä on rahoitussektorin korkeasti palkattua ulkomaalaistyövoimaa. Varsinainen kantaväestö nauttii toiminnan hedelmistä suhteellisen niukasti: mm. Luxemburgin koulutusjärjestelmä on PISA-tulosten perusteella surkea ja epätasa-arvoinen. Zucmanin mielestä Luxemburgin kaltaisilla veronkiertoa helpottavilla vapaamatkustajamailla ei myöskään pitäisi olla mitään asiaa Euroopan unioniin.

Ratkaisuna veronkierron ongelmiin ovat erilaiset kansainväliset sopimukset, joita on yritettykin vuosien varrella laatia. Näihin on kuitenkin käytännössä jäänyt porsaanreikiä. Zucmanin mukaan tarvittaisiin ensinnäkin kansainvälinen omistusrekisteri. Rekisterin ohella olisi kuitenkin oltava myös lähde maassa kannettava varallisuusvero. Veron saisi hyvitettyksi kotimaassaan vain mikäli julkistaa omistuksensa asianmukaisesti veroviranomaisille. Tällaisessa verossa ei olisi mitään uutta eikä erityisen valvankumouksellistakaan lukuun ottamatta sitä, että se toteutetaan kansainvälisesti ja aukottomasti kaikissa maissa.

Monikansallisten yritysten verosuunnittelu ja laskelmoiva siirtohinnoittelu on oma ongelmakenttensä, johon Zucman ehdottaa yritysten globaalien voittojen laskemista ja allokoimista verotusta varten eri maihin todellisen toiminnan kuten liikevaihdon, työvoiman ja pääoman perusteella. Tämä menettely poistaisi siirtohinnoitteluongelman, jonka ratkaiseminen itse siirtohinnoittelun sääntelyä lisäämällä on vaikeaa.

Zucmanin kirja on yleistajuinen ja kattava selostus veronkierron mekanismeista. Harvinaisen selväksi käy se, että keinoja sen torjumiseksi on olemassa, mutta se edellyttää todella vahvaa poliittista tahtoa ja kansainvälistä yhteistyötä.